

UN DICIONARI ERÒTICO-LITERARI

¡Arriba el «Bocavulvari»!

L'òrgan sexual masculí era l'aigüera, l'antena, la ballesta, el batall, el bec, la canyamel, la fava, la flauta d'un punt, la llança, el lluet, el margalló i la ploma, del qual penjaven naps, olives o penjadors. L'òrgan sexual femení era el claustre, la closca de l'ou, el cotonet, el cuiro, la figa, la natura, l'ort i la tanca. Quan tots dos es trobaven, clauficaven, posaven lo morro al broc, encaixaven, investien o, senzillament, feien una obra, un treball o una faena. Tot això ho tenien, ho feien i ho escrivien els ciutadans i les ciutadanes de parla catalana des dels temps de Ramon Llull fins a Francesc Vicent Garcia, i ara un filòleg i escriptor gironí, Pep Vila, n'ha fet, de tot això, un vocabulari que amb el títol de *Bocavulvari* editarà El Llamp.

«Fa uns sis anys —ens comenta Pep Vila— que sempre que em trobo amb un nom eròtic, en faig una fitxa. En tinc fetes unes cinc-centes que van des de Llull fins al segle XVII. Però no les he tretes només dels nostres clàssics. També n'he extret de documents, com processos inquisitorials, dietaris i llibres de medicina. Dels valencians són dels qui n'he extret més, perquè són més oberts, més lúdics, mentre que nosaltres som més retrets».

Pep Vila, que a principis d'any va publicar una antologia de textos i documents sobre la renaixença a Girona, és un llicenciat en filologia que viu del funcionariat, s'ajuda amb classes de literatura catalana a COU i ha fundat revistes culturals, com *L'Estruç*. A la col·lecció de poesia *L'Escorpí*, d'Edicions 62, hi té un llibre publicat, *Uns llavis gramàtics*.

Un dels treballs recents més importants sobre la literatura eròtica, segons

Ja fa anys ho deia Joan Fuster: «Cal traure a la llum pública tot el material imprès sobre l'erotisme, lluny de la maçoneria d'erudits i bibliòfils que n'han restringit la difusió». Pep Vila publicarà aviat un recull de mots, més de cinc-cents, que van per aquest camí.

Lluís Bonada

Vila, també és obra d'un gironí, l'*Antologia de la poesia eròtica i pornogràfica catalana del segle XVII*, d'Albert Rossich. El *Bocavulvari* de Pep Vila deu molt a l'antologia de Rossich, així com al clàssic *El cavaller i l'alcovota*, transcrit i estudiat per Jaume Riera i Sans, entre altres obres.

Alguns lexicògrafs catalans, diu Pep Vila, bandejaven els termes eròtics, com Marià Aguiló i Milà i Fontanals. «I al diccionari Alcover-Moll surt el mot però sense massa documentació».

Pep Vila comença el seu estudi introductorï recordant que Joan Fuster, en un article a *Serra d'Or* del febrer del 78 «denunciava amb vigor i amb coneixement de causa la conspiració de silenci que existia sobre el tema de l'erotisme». L'escriptor de Sueca, escriu Vila, «glossava la necessitat que tot el material imprès, manuscrit i oral sobre aquest tema fos exposat a la llum pública, lluny d'aquesta maçoneria d'erudits i bibliòfils que n'han restringit la difusió». El *Bocavulvari* respon a aquesta necessitat.

«Des del toc d'alerta de Fuster s'han dut a terme algunes empreses prou

lloables, com l'edició vulgaritzadora d'una bona part del *Cançoner satíric valencià*, la impressió facsímil dels *Sainets de Vicenteta*, de Josep Bernat i Baldoví, els valuosos treballs del cançoner eròtic *Sexe i cultura a Mallorca*, de Gabriel Janer Manila, la *Bibliografia eròtica-priàpica catalana*, d'Antoni Bulbena Tusell, l'aportació de Bartomeu Roselló sobre *L'homosexualitat a Mallorca a l'Edat Mitjana*, la *Poesia eròtica catalana del segle XX* recollida per Josep M. Sala Valldaura, la *Novel·la amorosa de Sir Arturo i Eloïsa* amb l'edició i l'estudi publicats en dues entregues a la revista *Randa* fins arribar al treball de Rossich.

Al mateix Miret i Sans, recorda Pep Vila, sembla que se li tancaren les portes de més d'un arxiu després de publicar les dues primeres sèries de *Sempre han tingut bec les oques*. I Amadeu Pagès, en la pàgina 10 de la seva introducció a la versió catalanollatina del llibre de Capellani *De Amore*, explica la desaparició de l'original català de la part més sucosa de l'obra, que fa referència als amors dels clergues, monges i bagasses. Albert Rossich, continua Vila, ens fa saber en el seu llibre *Poesia eròtica...* la mutilació d'un manuscrit de la biblioteca del Baró de Segur.

Pep Vila podria haver fet esment, ni que fos de passada, del paper «purificador» que ha fet l'Església sobre el lèxic i recordar, per exemple, que tots els Caralls Bernats que tenim al nostre país s'anomenen, per la seva culpa, Cavalls Bernats.

La penúria intel·lectual que encara s'observa en distintes branques de la nostra cultura, segons Vila, junt amb la manca de rigor a abordar segons qui-

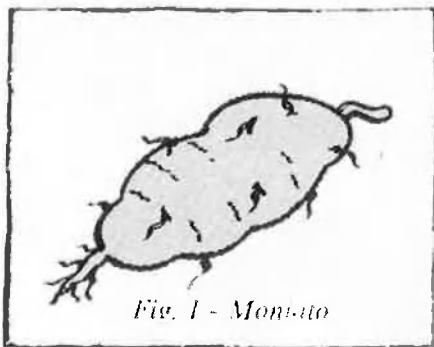

Fig. 1 - Moni-ito

Fig. 3 - Nap

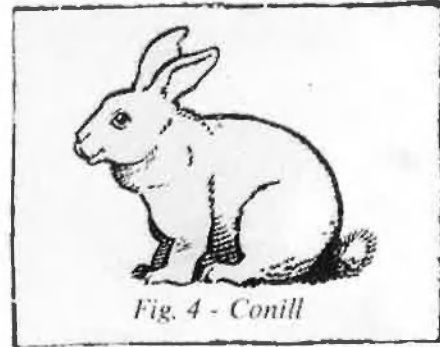
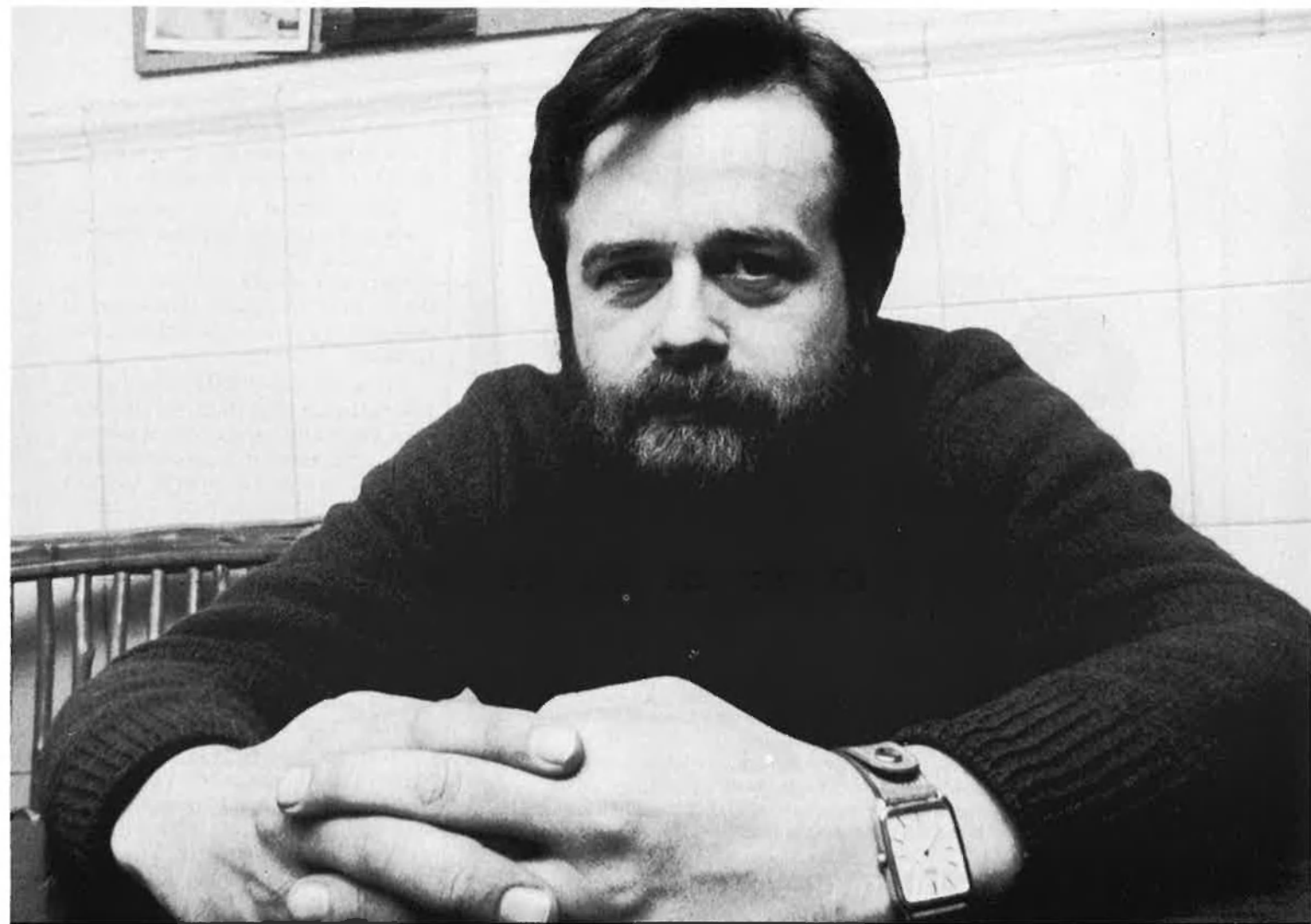

Fig. 4 - Conill

Dalt, Pep Vila. Baix, alguns dels cinc-cents noms, amb il·lustració inclosa.

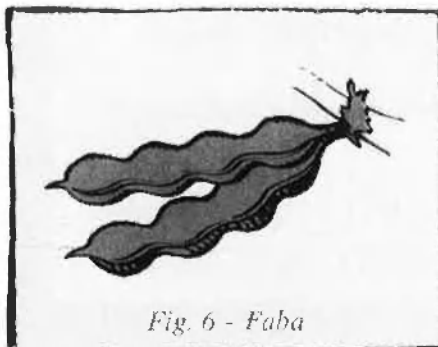
nes zones del coneixement humà i la dificultat a trobar a l'abast segons quins textos i edicions, lluny dels cercles de bibliòfils restringits amb les seves edicions no venals, «tots aquests aspectes han reduït considerablement la meua capacitat de maniobra». Un treball de llengua «fet en els meus anys universitaris em va posar en contacte amb el *Liber Elegantiarum*, de Joan Esteve, i d'allí vaig copiar una bona colla d'expressions prou saboroses. D'altres vegades ha estat l'atzar o l'atenció posada en les novetats bibliogràfiques que m'ha portat alguna sorpresa». Vila s'ha servit de traduccions com la de *Corbatxo*, del XIV, i la del *Decameron*, del XV.

La documentació dels mots és majoritàriament literària, si bé s'hi ha incorporat algun document d'època provinent del *Dietari de Novells Ardits*, algun procés criminal per delictes sexuals, la presència dels aspectes de la sexualitat en relació a la salut que es troben a l'*Speculum* i al *Libre de les Medicines particulars*, que fa menció de certes herbes i llegums afrodisíacs. «També m'he detingut en un bon nombre de peces antieròtiques extretes dels sermonaris més il·lustres de Francesc Eiximenis i sant Vicent Ferrer. No hi ha inclòs cap aportació del camp del refranyer, ni faig referència a obres de menescalía, tècniques en general, dialectes, amb l'argot d'algun estament

determinat. Del camp de la poesia popular, tampoc no me n'he ocupat perquè no va ser recollida en la seva major part fins a mitjans del segle XIX».

El *Bocavulvari* no dona pas de definició del mot, llevat de casos extrems de mots obscurs per infreqüents. «La tria, l'he feta a través d'una lectura personal i subjectiva dels mal coneguts clàssics catalans».

«Hem procurat —adverteix Vila en l'estudi introductori— que la citació que copiem no fos sempre única ni tampoc la més antiga, ja que no es tractava de datar el mot segons la seva primera font coneguda. La nostra indagació lexicogràfica té un sentit de recuperació de formes i d'expressions

CONCERTS

MAKS EMANUEL CENČIC (Soprano)

Solista de
«los Niños Cantores de Viena»

«Un nen de musicalitat encantadora i que domina totalment la tècnica del cant...»

«El «fa alt» és d'una qualitat que envejarien molts cantants...»

«El nen prodigi, un soprano que fa coloraments tal i com els cèlebres cantants...»

Aquests són alguns dels epítets que la crítica musical (revistes «Studio» i «Start») anteposaren al nom de MAKS EMANUEL CENČIC, un xic de deu anys, naixcut a Zagreb el 21 de setembre de 1976, dintre d'una família de músics: el pare director d'orquestra i la mare cantant.

MAKSIMILIAN CENČIC (Piano)

Director de la Òpera de Zagreb

VALÈNCIA

Dilluns 13, 20'30 hores.
Centre Cultural de la Caixa
d'Estalvis de València.

ELDA

Dimarts 14, 20'30 hores.
Casa de Cultura.

ALZIRA

Dimecres 15, 20'30 hores.
Gran Teatre.

ALTEA

Divendres 17, 22'00 hores
Església «Poble Antic»

SUECA

Dissabte 18, 20'30 hores.
Casa de Cultura.

REPERTORI

GOUNOD: AVE MARIA.

MOZART: MOTET «EXULTATE, IUBILATE KV 165».

MOZART: «WIEGENLIED».

J. STRAUSS: «FRÜHLINGSSTIMMEN» - WALZER op. 410.

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE CULTURA EDUCACIÓ I CIÈNCIA

bandejades dels nostres diccionaris/breviaris sempre des d'un punt de vista lúdic per damunt de la voluntat de fer un diccionari integral».

Així, consultat el *Bocavulvari*, sabrem que la paraula *gedoma*, consolador «que és fet de cuyr lent e de cotó, confeccionat de dins a forma de vit», segons diu l'*Speculum*, és un «mot no registrat en els diccionaris històrics catalans».

No cal dir que el *Bocavulvari* és, en una part molt important, un diccionari de metàfores, perquè els òrgans sexuals acostumaven a anomenar-se amb imatges, en especial quan es tractava de fer literatura satírica. El lector s'adonarà també que molts dels mots recollits per Pep Vila són encara ben vius avui. I s'adonarà que alguns escriptors anomenen les coses —coit, carall, cardar, colló, cony, còpula— pel seu nom. Vila no es limita, però, a recollir els termes «forts» i «malsonants», sinó que recull tots els que fan referència als afers amorosos.

Quan cal recórrer a la metàfora, al membre de l'home, escriu Vila, se'l designa a través d'un instrument, un útil, una eina, un bastó, un instrument penetrant, musical, etcètera. El sexe femení és conegut com una obertura, un forat natural, lloc interior, etcètera. L'acte sexual esdevé una operació tècnica, militar, pren el model dels combats de la cavalleria com els torneigs i ens és fàcil de detectar-lo a través del doble llenguatge militar/eròtic del *Tirant Lo Blanc*. Igualment, sabem que hi ha una traducció d'aquesta activitat eròtica al llenguatge del culte cristià, al dels llegums i les verdures. Una creença antiga atribuïa virtuts afrodisíacques als aliments i llegums que suggereixen un òrgan sexual (l'espàrrec, el pebrot, el nap, les llimones, l'api, la ceba). D'altres vegades era el color: el verd, que des d'antic té un sentit obscè. També es curiós el cas del caragol (membre viril), tant per la semblança que té amb el penis quan surt de la closca com per la tradició que li conferia una propietat afrodisíaca quan es menjava. Recordem el seu ús i abús en certs poemes de l'escola satírica valenciana».

Pep Vila s'ha trobat també amb metàfores aïllades, que no han trascendit i que es deuen a la imaginació d'un sol autor i són més difícils de relacionar-les en el context general de l'evolució del lèxic eròtic. Entre les metàfores vives, Vila destaca el mot «olives» referit als collons. «Encara avui dia és viva, si més no al Gironès, l'expressió «anar a canviar el suc de les olives».

□